

TARİH, TOPLUM, SİYASET, ... VE KADIN OLMAK

Leyla Şimşek*

Kadın kendini yazmalıdır. Kadınlar hakkında yazmalıdır ve yazıya kadını geri getirmelidir. Çünkü kadınlar bedenlerinden nasıl şiddetle kovuldularsa yazıdan da aynı şiddetle dışlandılar –aynı nedenlerle, aynı yasalarla ve aynı ölümcül amaçlarla. Kadının kendini metin içine koyması gerekmektedir- aynı dünyanın içine ve tarihin içine koyması gerektiği gibi.

Hélène Cixious¹

Günümüzde hakim ve meşru biçimler olarak benimsenen kapitalist bir üretim tarzı, liberal bir yaşam biçimi ve ataerkil bir toplum/kültür yapısı, tarihsel süreçler oldukları adeta inkâr edilerek ve yerlerine kolay kolay yeni bir şeyin konamayacağı düşüncesiyle olduğu gibi kabul edilmektedir. Rekabetin insanın ‘doğası’nda olduğu, para ekonomisinin vazgeçilmezliği, her koyunun kendi bacağından asılacağı, fiziksel farklarının erkeği ‘doğal’ olarak daha ‘üstün’ kıldığı toplumsal sağduyuda geniş kabul gören fikirlerdir. Kapitalist, liberal ve ataerkil ifadelerin, alternatif siyasal projeler/ideolojiler içine de nüfus edebilmiş olması bu tür kanaatleri daha da güçlendirmektedir. Günümüzde yaygın olan bir toplum projesinin kurucu öğeleri olarak bu biçimler, ekonomik, siyasal ve kültürel pratikler içinde yaygınlık ve meşruiyet kazandıkça zaten şeffaflaşmakta, kendilerini görünmez kılmaktadırlar. Bu da sorgulanmadan kabul edilmeleri ve norm haline gelmelerine bizzat katkıda bulunmaktadır. Bugün dayatılan hakim üretim tarzı, yaşam biçimi ve toplum modeli, olabilecek en ideal durum olarak kabul edilmiyor olsa da, tam da içinde yaşadığımız bu olduğu için, mevcut haliyle benimsenmekte, salt ‘her yerde’ olduğu için adeta ‘akıl yolu’ gibi görülmektedir. Konunun ataerki boyutuna baktığımızda, hakimiyet ve meşruiyet kurarak normu belirleyen erkeklik (ve ona atfedilen değerler) olduğunu, gerek erkekler gerekse kadınların bunu içselleştirdiğini, bunun da öncelikli olarak neredeyse bütün kadınların hemen her tür bilginin üretiminden sistematik olarak dışlanması ve kadınlığın ikincil ve daha değersiz kılınması yoluyla gerçekleştiğini görmekteyiz.

---

* Öğretim Görevlisi; Marmara Üniversitesi

¹ Aktaran Kırtunç, A. L., *İğnem İpliğim Diktiğim Kimliğim*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını: İzmir, 2000.

Toplumsal cinsiyete dair eşitsizlik koşulları, zamana ve mekâna göre farklar göstermesine rağmen, önemli ortak özellikler de taşımaktadır. Bu yazıda, ağırlıklı olarak bilim tarihi, düşünce tarihi, siyaset, iletişim ve sanat alanından örneklerle, feminist ve anti-feminist söylemlerin ne tür argümanlara dayanılarak kurulduğu üzerinde durulacak, bilginin üretimi ve siyasal erkin dağılımı ile toplumsal cinsiyet arasındaki ilişki değerlendirilecektir. Buna bağlı olarak, kadın olmanın mevcut sosyo-kültürel konumunun, kadınlığa ve kadınlık deneyimlerine yüklenen anlamların hangi şekillerde oluştuğu, kadınların ne tür faaliyet alanlarından, hangi gerekçelerle dışlandıkları ve ne tür gerekçelerle hangi faaliyet alanlarına itildikleri irdelenecektir.

Bilimsel Geleneğin Cinsiyet Politikası

Yüzyıllarca soyut bir insanlık adına üretildiği vaaz edilen bilginin aslında belli kesimlerin çıkarlarına hizmet ettiği, en azından pratikte söz konusu insanlık tanımına pek çok insanın hiç de dahil edilmediği kapitalist piyasa kurallarının her yere daha çok hakim olduğu günümüzde çok daha açık bir şekilde görülebilmektedir. Söz konusu soyut insanlık anlayışına yaslanıldığında, yoksullar, çocuklar, kadınlar, vb. gruplar sıklıkla yok sayılmıştır. Van Zoonen, “kadınların sorunlarının pek çok araştırma gündeminde ihmal edildiği ve kadınların belli deneyimlerine tepeden bakılarak, erkeklerin belli deneyimlerinin sıklıkla evrensel geçerliliğe sahip olarak sunulduğu”na değinir.² ‘Evrensel’ ve ‘cinsiyetsiz’ bir özne tahayyülü, normu teşkil eden sınıf, ırk, yaş² gibi pek çok faktörün yanı sıra erkekliğin de görünmezliğine hizmet etmiştir.

Mevcut haliyle bilim, genç-yaşlı, kadın-erkek, zengin-yoksul herkes adına bilgi üretmemektedir. Patent yasalarıyla, yoksulların AIDS gibi ölümcül hastalıklarda kullanılması gereken ilaçları daha ucuza temin edebilmeleri engellenmekte, yaşam kalitesini, insan ömrünü, silahlanmayı ve (erkekler için) cinsel performansı iyileştirecek araştırmalara büyük harcamalar yapılırken, diğer taraftan çoğunluğu kadın ve çocukların oluşturduğu giderek yoksullaşan bir başka kesimin yaşam kalitesi(zlığı)ne karşı kayıtsız kalınmaktadır.

Bilimin, “sınıf politikasında olduğu gibi toplumsal cinsiyet politikasında da etkin” olduğunu belirten Fiske, bilim ideolojisinin ürettiği bilimin, toplumsal olarak yanlı olduğuna

---

² van Zoonen, L., *Feminist Media Studies*, Sage Publications: London, 1994, 14.

³ Çünkü norm kalıpları, çocuklar ve yaşlıları da dışlar.

ve bilim-temelli bir toplumun sağladığı yararların eşit biçimde dağıtılmadığına işaret eder.⁴ İçine doğduğumuz toplumda, din, felsefe, siyaset, tıp, hukuk gibi pek çok bilgi alanında egemen söylemin kurucuları erkekler olagelmıştır. Buna bağlı olarak, “[k]amusal alanda en güçlü pozisyonlar erkekler tarafından işgal edilmiştir. ‘Erkek’ nesnellik ve iktidar ile ilişkilendirilirken, ‘kadın’ bu durumda ikincil ve sıklıkla itaatkar pozisyonlara” yerleştirilmiştir.⁵ Aslında keyfi olan bu tür tasnif ve anlamlandırmalarda sık sık biyolojik dayanaklara başvurulmuş, ‘doğalarına’ yapılan vurgularla kadınlar, ‘kamusal’ mekânlardan ve bilginin üretiminden dışlanmıştır. Tıp yetkilileri, kadınların “aşırı inceliğinin ve ahlaksal duyarlılığının... evin dışındaki dünyayı tehlikeli, hatta olanaksız” hale getirdiğini, ‘doğa’larının ancak belli etkinliklerde bulunmalarına izin verdiğini ileri sürmüş, böylece “kadının gerçek yeri görüşünü yerleştirmişlerdir.”⁶ Bu açıklamalar, başlı başına, kadınların faaliyet gösterebileceği alanları ciddi şekilde sınırlandırmıştır.

Bilgi alanının öznesi, cinsiyetsizmiş gibi tahayyül edilmesine rağmen, bu özne aslında erkek deneyimlerine göre tanımlanan ve erkek olduğu tahayyül edilen bir öznedir. Aynı şey, aslında her tür erk sahibi özne için geçerlidir. Tarihe baktığımızda, kadınların deneyimlerinin bilimsel ve yönetsel süreçlerden dışlandığını, değersizleştirildiğini ya da en iyi ihtimalle erkeklerin deneyimlerine tabi kılındığını görmekteyiz. Mesela hemşirelik ve sekreterlik gibi halen kadınların yoğun olarak istihdam edildiği mesleklere bakalım: Bu meslekler, çoğunlukla erkek olan doktorlar ve patronların kararlarına bağlı olarak yürütülen faaliyetleri içerir. Kadınların, çok yakın tarihlere kadar, bu tür mesleklere rahatlıkla *kabul edildikleri* halde, erkeklere ait olduğu düşünülen meslek alanlarına girememiş olmaları tesadüf değildir; bunun, ‘doğaları’nın sadece bu tür etkinliklerde bulunmalarına izin vermesiyle de alâkası yoktur. Bu şekilde ‘kamusal alanda’ faaliyet gösterdiklerinde, kadınların, hem paha biçilmez emeğinden yararlanılmış olunur hem de bir erkeğin otoritesine tabi kılınarak potansiyel rekabet güçleri baştan engellenir. Nightingale’in kurnazca diyebileceğimiz girişimleri bunu ortaya koyan güzel bir örnektir. Kadınların hiç değilse hasta bakımı alanına girebilmesi için Nightingale, “kızlarına, binlerce yaralı ve hasta asker onlardan yardım beklerken, doktor gerekli müdahalede bulunmadıkça, askerlere asla

---

⁴ Fiske, J., *İletişim Çalışmalarına Giriş*, Ark Yayınları: Ankara, 1996, 220.

⁵ Ross, K., Dakovic, N., Derman, D., “Introduction”, der. Nevena Dakovic, Deniz Derman, Karen Ross, *Gender & Media*, Med-Campus Project/ A126 Publications: Ankara, 1996, 12.

⁶ Seidenberg, R., DeCrow, K., *Agorafobi Eviyle Evli Kadınlar*, Afa Yayınları: İstanbul, 1989, 49.

parmaklarını bile dokunduramaları gerektiğini” tembihlemiştir;⁷ nitekim doktorlar, bu bakıcıları, ancak kendilerine rakip olmaksızın sadece verdikleri talimatları yerine getirecek kişiler olarak gördüklerinde kabul edebilmişlerdir.

Siyaset ve Hukuk Alanında Cinsiyetçi Yapılanma

Bilimde olduğu gibi, siyaset alanında da soyut bir insanlık adına yapılan açıklamaların, aslında kadını dışladığı sıklıkla dile getirilmiştir. Mesela Carole Pateman, farklı toplum sözleşmesi (*social contract*) tasarımlarının, erkek bireye göre belirlendiğini söyler;⁸ Pateman, ayrıca, toplum sözleşmesinin altında, erkeğin seks hakkına, kadınların bedenlerine erişim hakkına dayanan bir cinsel sözleşmenin yattığını iddia eder.⁹ Uyulsun ya da uyulmasın, toplumsal düzenlemeler, büyük ölçüde cinsiyeti baz alan sözleşmelerle sağlanmıştır. Bugün toplumsal diye adlandırdığımız şeyler, evliliğin, aile kurmanın, birlikteliğin kiminle ve ne şekilde olacağına dair yazılı ve yazısız sözleşmelere sıkı sıkıya bağlıdır.¹⁰ Papanek, Hitler dönemi Almanya’sı ve Humeyni dönemi İran’ından örnekler vererek, ideal bir topluma ulaşmak adına her iki rejimde de belli kadınlık ideallerinin üretildiğini, “bu ideallere, kadının kişisel davranışları, giyim kuşamı, cinsel faaliyeti, eş seçimi ve çocuk yapıp yapmama kararının dahil” olduğunu ifade eder.¹¹ Kadınların, Nazi Almanya’sında ırkın saflığı adına doğurganlığı, İran’da ise İslam devrimi adına örtünmesi, toplumsal reformların kilit faktörü olmuştur; Almanya’da savaşa dek geçerli olmak üzere, iki rejimde de kadınlar iş hayatına girmemeye yönlendirilmişlerdir.¹² Bu örnekler, bir yandan da, toplumsal olanın erkeklerden çok kadınlar üzerindeki yaptırımlarla sağlandığını göstermektedir.

---

⁷ Ehrenreich, B., English, D., *Cadılar Büyücüler ve Hemşireler*, Kavram Yayınları: İstanbul, 1992, 65. Kadınların, eğitim, sağlık, hazır giyim gibi sektörlerde, evdeki işlerinin uzantısı niteliğinde mesleklerde istihdam edilmesi konusunda ayrıca bkz. Ansal, H., “Yeni Teknolojiler ve Kadın İstihdamı”, *Kadın Araştırmaları Dergisi*, İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi: İstanbul, sayı 4, 1996, 55.

⁸ Appelt, E. M., “Toplum Sözleşmesi Feminist Bir Bakışla Tasarlanabilir mi?”, *Toplumbilim*, sayı 15, Mayıs 2002, 14.

⁹ Eduards, M., “September 11 and Male Violence”, *NIKK Magasin*, Nordic Institute for Women’s Studies and Gender Research, no. 3, 2002, 27.

¹⁰ Kadın bedeni üzerinde kurulan çeşitli tahakküm biçimlerinden biri olan töre/namus cinayetlerinde toplumsalın cinsel olana ne kadar bağlı olduğunu çok daha net olarak görebiliriz. Kendi aralarındaki yazılı ve yazısız sözleşmelere rağmen, pek çok erkek ‘tahakkümü altındaki’ kadınları diğer erkeklerden korumak zorunda kalır. Öte yandan, ciddi çelişki barındırmasına rağmen, aynı erkek, gücünün/erkekliğinin başka kadınları baştan çıkarabildiği ölçüde geçerli olduğunu da düşünebilmektedir.

¹¹ Papanek, H., “The Ideal Woman and the Ideal Society: Control and Authonomy in the Construction of Identity”, der. Valentine M. Moghadam, *Identity Politics and Women: Cultural Reassertions and Feminisms in International Perspective*, Westview Press: Boulder, San Francisco, Oxford, 1994, 45-6.

Erkeklerin siyaset alanındaki hakimiyeti, kadınların 'kamusal alan'dan çeşitli şekillerde dışlanarak eve mahkum edilmesi sayesinde gerçekleştiği gözardı edilerek, doğal kabul edilir. Oysa bu, cinsiyete göre rollerin dağılımına bağlı olarak gerçekleşmiş tarihsel bir olgudur, keyfidir, yani başka türlü olması da pekala mümkündür. "[E]rkeklerin geniş ve daha adaleli bedenleri, onların siyasal ve toplumsal iktidarını (ki bunun fiziksel güçle hiçbir alakası yoktur) doğallaştırmak için kullanılır".¹³ Erkek, iktidarın doğal sahibi olarak algılandığı için, kadınların iktidar konumlarındaki varlıkları dikkat çeker, hatta bazen çeşitli önyargıların da dile getirilmesi eşliğinde yadırganır. Nesnellik adına % 95 - %96'sı erkeklerden (bu rakamın da hep kadınları ilgilendiren biçimi telaffuz edilir; bu da kadınların yokluğunun ve/ya erkeklerin varlığının gizlenerek doğallaştırılmasına yarar) oluşan bir parlamento doğal kabul edilir, ama tersi için bu mümkün olmasa gerektir.

Evensellik ve tarafsızlık adına pek çok alanda erkek deneyimlerine başvurulduğunu MacKinnon da şu örneklerle açıklar:

Erkeklerin fizyolojisi çoğu sporu tanımlar, onların sağlık gereksinimleri sigorta kapsamını belirler, onların toplumsal olarak çizilmiş biyografileri işyeri beklentilerini ve başarılı kariyer kalıplarını belirler, onların bakış açıları ve ilgileri bursların niteliğini belirler, onların deneyim ve takıntıları faziletleri belirler, onların askerlik hizmeti yurttaşlığı belirler, onların varlıkları aileyi belirler, onların bir araya gelmedeki yeteneksizlikleri -ve antlaşmalar- tarihi belirler, onların imgesi Tanrı'yı belirler, onların genital organları cinselliği belirler. Bunlar, cinsiyet açısından tarafsız olarak sunulan standartlardır.¹⁴

Nötrlük ve tarafsızlık iddialarına yaslanılarak, erkeklığe dair standartların norm haline getirilmesi hukuk alanı için de geçerlidir. Akal, yasayı belirleyen siyaset, siyaseti belirleyenlerin ise değişik dönemlerde değişik adlar alsalar da her zaman erkekler olduğuna işaret eder.¹⁵ Haliyle, Simone de Beauvoir'nın da belirttiği gibi "norm standartları erkeklerin hayatını yansıtır; kadınlar ve kadınların hayatlarının yapısı, toplum tarafından olduğu gibi, yasa tarafından da sapkın olarak görülür."¹⁶ Kadının aile reisi olarak tanınmaması, zina halinde erkeklerden farklı şekilde cezaya maruz kalması, evlenince soyadın değişmesi gibi

---

¹² Bkz. a.g.m., özellikle 56 ve 63. Modern Türkiye imajı da daha çok kadınların giyim kuşamlarındaki, kamusal alandaki görünüş ve davranışlarındaki değişikliklerle sağlanmıştır.

¹³ Fiske, a.g.e., 121.

¹⁴ Donovan, J., *Feminist Teori*, İletişim Yayınları: İstanbul, 1997, 365.

¹⁵ Akal, C. B., *Siyasi İktidarın Cinsiyeti*, İmge Yayınları: İstanbul, 1994, 159.

Türkiye’de yakın zamanlara dek -hatta kısmen halen- geçerli olan bazı uygulamalar, açık bir şekilde kadınlara yönelik ayrımcılığa yol açan, tarafsızlığın söz konusu olmadığını gösteren durumlardır. Yasayı yapanlar ve uygulayanlar, erkek olsun veya olmasın, ataerkil zihniyeti taşıdıkları sürece, kadınlara yönelik ayrımcılık, hukukun soğuk diliyle örtbas edilse de, farklı çehreler altında uygulamadaki varlığını sürdürecektir.

Mevcut haliyle hukuk da dahil olmak üzere pek çok toplumsal kurum erkek olmaya imtiyaz tanımaktadır. Polis tarafından yapılan baskınlarda seksî satın alanların değil de satanların kovuşturmaya tabi tutulması ve medyada teşhir edilmesi, seksî satın almanın normal bir şey olarak görülmesine hizmet eder ve bunu teşvik eder. Kadın olarak bedenini satanlar ‘ahlaksız’ ve ‘zanlı’ olarak teşhir edilirken, bu bedeni talep edenler gizlenerek kayırılır. Oysa burada çok basit bir ilke gözardı edilir. Birinin bedenini satabilmesi, onu almaya hazır olan birilerinin varlığına bağlıdır ve satın alanlara göz yummak, onları kayırmak aslında, özelde böyle bir *ticaret ilişkisini*, genelde ise parasıyla kadın bedeni üzerinde tahakküm kuran erkeklik biçimini onaylamaktır.

Metafizik Gelenekteki Ayrımcılık

Kadınlar ve deneyimlerinin değersizleştirilmesinde din ve felsefe geleneğinin derin etkileri olmuştur. Havva ve Adem mitosundan dolayı kadının “Düşüş”ü simgelediği yolunda” savlar ileri sürülmüş, kadınlık ile insan ‘doğa’sının aşağı yönleri arasında benzerlikler kurulmuştur.¹⁷ Erkeğin ruhu, kadının nefsi simgelediği iddia edilmiş, “Tanrı’nın, Adem’in maddi dünyadaki keyfi ve tatmini için Adem’den Havva’yı yaratması gibi, mana alanında de nefis[in], ruhtan yaratıl”dığı ileri sürülmüştür.¹⁸ Ancak kadınların dini pratiklerde kendilerine bir alan açabilmeleri kısmen daha kolay, ama çoğu zaman yine erkeklerin belirlediği sınırlar çerçevesinde gerçekleşmiştir.

Bir yandan dini ve ahlaki değerlerin taşıyıcısı olarak görülen kadınların, bir yandan da dini kurumların iktidar mercilerinden dışlandıklarını görmekteyiz. Yani burada da kadınlar araçsallaştırılmış, çaba ve emeklerine başvurulmuş ama söz söyleme hakları ellerinden alınmıştır. Yine de, dini çerçeveler içinde, bazı kadınların zaman zaman tanrısal adalet anlayışına yaslanarak ataerkil iktidarı sorguladıklarına da rastlanmıştır.¹⁹

---

¹⁶ Donovan, *a.g.e.*, 364-5.

¹⁷ Lloyd, G., *Erkek Akıl*, Ayrıntı Yayınları: İstanbul, 1996, 52.

¹⁸ Stokes, M., *Türkiye’de Arabesk Olayı*, İletişim Yayınları: İstanbul, 1998, 297.

¹⁹ Gonca Kuriş’in “Allah’ımdan kadınlık haklarımı istiyorum” şeklinde dile getirdikleri buna bir örnek olarak verilebilir.

Kadınların “erkeklerden ahlaki olarak üstün” olduğunu belirten Comte’un öğretisinde de kadınlar, nihayetinde, “kendi aktif katılımları olmadan bir politik projenin ve öğretinin sembolleri haline dönüşmektedirler”; Comte’un “işbölümüne ilişkin öğretisi, kadın ve erkek doğasına dair özcü argümanlara dayanır.”²⁰ Onun “erkek-rahip’ ile ‘kadın’ tasavvuru, sorular sordurduğu kadını, ‘bilen-özne’ erkeğe tabi kılmaktadır.²¹ Bu ve benzeri yaklaşımlar, kadınların kamusal katılımlarının sınırlarını da erkeklerin çizdiğini, bu alanda da kadınların tabi kılınmasına ve katı bir cinsiyetçi rol ayrışmasına gidildiğini göstermektedir.

Yukarıdaki gibi bir erkeğin yönlendirmesi sayesinde doğruyu bulan kadın modeli bugün reklamlarda da sıkça tekrarlanan bir örüntüdür. Mesela evi temizlemekte kullanacağı ürünü seçmesinde kadına yol gösteren kişinin, çoğu zaman ya bilimsel dünyadan ya da (folk anlatılarda uhrevi alemden yardıma gelen dervişin/Hızır’ın günümüzdeki emsâli sayılabilecek) uzaydan gelen bir erkek olduğunu görürüz.²² Kendi cinsine tahsis edilen toplumsal cinsiyet rollerini yerine getirirken dahi kadınlar, adeta inisiyatif almaktan mahrum bırakılırlar. Kadın, adeta zihinle özdeşleştirilen erkeğin verdiği komuta göre hareket eden araçsal bir beden olarak tahayyül edilmektedir.

Cinsiyet rollerindeki keskin ayrışma, erkeklerin hakim oldukları alanların (ve dolayısıyla erkeklerin) daha önemli ve değerli bulunmasını kolaylaştırmış, biyolojik açıklamalara dayanılarak geliştirilen cinsler arası eşitsizlik fikrine de destek oluşturmuştur. Oysa “cinsler arası biyolojik farklılığın, otomatik olarak iki cins arasında eşitsizlik yaratması söz konusu değildir.”²³ Daha doğrusu, biyolojik bakımdan farklı olmak kültürel olarak daha değersiz olmayı gerektirmez. Burada kadının emeği ve üretimini erkeğinkinden (dolayısıyla kadını erkekten) değersiz kılan ideolojik bir işleyiş de söz konusudur. “Toplumsal cinsiyet kavramı,... sabit bir kadın-erkek farkından ziyade tarihsel ve kültürel kadınlık-erkeklik tanımlarına ve bunlar arasındaki ilişkiye dayan”maktadır.²⁴ Buna göre toplumsal rollerin ayrışması, biyolojik gerekçelerden ziyade siyasal bir sürece işaret eder. Aksi taktirde, daha

²⁰ Durakbaşı, A., “Klasik Teoriler Feminizmle Karşılaşıyor: Comte’un *Pozitivizmin İlmihali* Kitabı Üzerine Feminist Okuma Denemesi”, *Toplum ve Bilim*, sayı 75, Kış 1997, 136-7.

²¹ A.g.m., 138.

²² Mr. Muscle temizlik maddesi ve Kosla kireç çözücü reklamlarında ne yapacağını bilemeyen, ‘akla ihtiyacı olan’ çaresiz kadınlara akıl vermek için ortaya çıkan bu erkeğin sesindeki tınıdan, kimi zaman ‘akılsız kadını’ azarladığı dahi hissedilebilir.

²³ Berktaş, F., *Tektanlı Dinler Karşısında Kadın*, Metis Yayınları: İstanbul, 1996, 129.

²⁴ Altınay, A. G., “Giriş: Milliyetçilik, Toplumsal Cinsiyet ve Feminizm”, der. Ayşe Gül Altınay, *Vatan Millet Kadınlar*, İletişim Yayınları: İstanbul, 2000, 14.

önce sadece erkeklerin hakim olduğu pek çok alanda kadınların da pekala başarılı olabildiğinin görülmesiyle birlikte söz konusu değersizleştirilmenin de ortadan kalkması gerekirdi. Oysa kendilerine biçilen rol ve sınırlardan çıkabilen pek çok kadın, ısrarla cinslerinin ‘tekil ve sapkın’ örnekleri olarak sunulmaktadır. “Erkek gibi” tanımına başvurulduğunda kadınlık zaten değersizleştirilirken, bu tanımın yüklendiği ‘tekil’ kadınlar da yüceltmeyle karışık bir aşağılamaya maruz kalırlar; çünkü “erkek gibi” ifadesiyle, bir yandan idealin erkeklik olduğu belirtilmekte, bir yandan da “ama sonuçta bir kadın, olması gereken değil” içerimi aktarılmaktadır.

Felsefe geleneğinde erkek kadın düalizmi, akıl-duyu, ruh-beden, form-madde gibi ayrımları simgelemekte kullanılarak, bunlardan birincilerin ikincilere karşı üstünlüğü savı ileri sürülmüştür. Kadınlar, duyular dünyasına ve irrasyonel olana ait kabul edilerek felsefe geleneğinden de dışlanmışlardır. Erkeklerle aralarındaki biyolojik farklar, kadınların düşük zeka simgesi olarak görülmelerinin dahi gerekçesine dönüştürülmüş, kadınlar için “aklı kısa,” “akıl özürlü”²⁵ gibi tanımlara başvurulmuştur. Oysa erkeğin akli simgelemesine karşı çıkan Grimke’in de belirttiği gibi “akıl cinsiyeti yoktur...zihnin gücünün cinsiyeti yoktur ve ...erkeklerin görevleri ve kadınların görevleri, erkeklerin alanı ve kadınların alanı hakkındaki fikirler sadece keyfi fikirlerdir.”²⁶ Lloyd ise bugün geçerli olan “akıl ideallerimizin tarihsel olarak kadınlığı dışlamış olmasından ve kadınlığın kendisinin de böylesi bir dışlama işlemi yoluyla oluşmuş olmasından” söz eder.²⁷ O halde tarihsel olarak böyle bir dışlama söz konusu olmasaydı, birbirini dışlamayan bir akıl ve kadınlık ideali de pekala mümkün olabilirdi.

Felsefe geleneğinde erkekliğin, bir yandan da, yine cinsiyetsizliğe yaslanarak, aslında içeriğinden kadını dışladığı ideal bir ruh tasavvuruyla kendi meşruiyetini kazanma yoluna gittiğini görmekteyiz. Braidotti, erkeğin “aşkınlığa ve özneliğe hak ve yetki” kazanırken bedensizleştiğine, kadının ise bu süreçte bedensel ve içkin olana mahkum edildiğine işaret etmektedir.²⁸ Metafizik gelenekteki “*cinsiyetsiz ruh fikri, aralarında bir gerilim var gibi görünmesine rağmen aklın erkeği ile eşzamanlı olarak var olan bir fikirdir. Çünkü ruhun cinsiyetsizliği genellikle bedensel cinsel farklılığın –insan olmanın, çoğu zaman kadına ait bir şey olarak kavramsallaştırılan maddi yönünün- üzerinde bir yerlere*

---

²⁵ Lloyd, *a.g.e.*, 55 ve 60.

²⁶ Donovan, *a.g.e.*, 41.

²⁷ Lloyd, *a.g.e.*, 20.

²⁸ Yeğenoğlu, M., “Emperyal Özne ve Feminist Söylem”, *Toplum ve Bilim*, sayı: 75, 1997, 24.

konur”²⁹. Lloyd, yine de kadın felsefecilerin olduğuna, ancak onların “kadınlıklarından dolayı değil, kadınlıklarına rağmen felsefeci” olduklarına vurgu yapar.³⁰

Dini ve diğer siyasal projelerde kadınların aktif katılımdan dışlanarak, çoğu zaman salt ideolojik göstergeler olarak değer taşımaları, erkekliğin aşkınlık ve evrensellik iddiasıyla kendini görünmez kılmasıyla/bedensizleşmesiyle yakından ilgilidir. Kadınlar çoğu zaman salt bedensel varlıklarına, görünüşlerine yapılan vurguyla birbirinden çok farklı bağlamlarda birer gösterene dönüşebilmektedirler. Medyadaki çeşitli temsillerde, kadınların bu şekilde bedensel olana mahkum edildiğini gösteren çok sayıda örneğe rastlanabilmektedir.

Medya ve Temsil Sorunu

Kadınlığa ilişkin medyadaki temsiller, kamu imgelemindeki kadınlık tanımlarından bağımsız olmadığı, hatta bu tanımlara ciddi biçimde etki ettiği için bugün medya araştırmaları feminist mücadelenin önemli alanlarından birini oluşturmaktadır. Pek çok medya araştırmasında kadınların, erkeklerden farklı biçimlerde temsil edildiği ortaya konmuştur. Medyada kadınlar fikir beyan eden kişiler olarak nadiren yer almaktadırlar. İçerik çözümlenmeleri, kadınların medyadaki temsilinde, haberle doğrudan ilgisi olmayan, “fiziksel görünüş, gerçek ya da potansiyel ev içi rolü gibi tümüyle ilgisiz etmenlere duyulan ilginin yüksekliği”ni göstermektedir.³¹ Smith bunun, kadınları birey olarak değil, ebedi bağımlılar olarak sergilemeye yaradığına işaret eder. Siyasetçi kimliği sayesinde dikkat çektiğinden haber konusu olan bir kadın dahi medyada, ısrarla görüşlerinden çok dış görünüşü, yaptığı diyet, katıldığı kermes faaliyetleri gibi kadınlara özgü olduğu düşünülen çerçeveler içinde sunulmaktadır.

Medyada erkekler siyasal projelerin kurucuları olarak temsil edilirken, kadınlar duruma sıklıkla ideolojik göstergeler olarak eklenirler. Her siyasal ideolojinin ideal bir kadın tasavvuru olduğu, bu ideolojilerin bizzat üretildiği yayın organları incelendiğinde açık bir şekilde görülebilmektedir. *Yeni Şafak* gazetesinin görüntüsüne yer ve onay verdiği kadınlar ile *Cumhuriyet* veya *Sabah* gazetesinin yer ve onay verdiği kadınlar aynı değildir. Bu gazetelere kabaca bakıldığında bile, ideolojik kabul gören kadınlığın, *Yeni Şafak*'ta İslami usule uygun bir hayatı benimsemiş tesettürlü bir kadın, *Cumhuriyet*'te, Cumhuriyet

---

²⁹ Lloyd, a.g.e., 11.

³⁰ A.g.e., 137.

³¹ Smith, R., “İmgeler ve Eşitlik: Kadınlar ve Ulusal Basın”, der. Süleyman İrvan, *Medya Kültür Siyaset*, Ark Yayınları: Ankara, 1997, 358.

Türkiye'sinin ideallerinin vücut bulduğu modern bir kadın, *Sabah*'ta ise okurları tüketime teşvik ederek piyasanın işleyişine katkıda bulunacak, liberal bir yaşamı tarzını benimsemiş bir kadın modeliyle aktarıldığını görürüz. Söz konusu ideolojilerin erkek aktörleri içinse aynı şeyi söylemek mümkün değildir.

Kadınların yine gösterge olarak ortaya çıktığı çok yaygın bir diğer temsil biçimi ise, 'kadınların bağımlılığı ve pasifliği' anlayışını pekiştirmeye yarayan mağdur/kurban olma konumudur.

Öncelikli olarak erkek öykülemesi, yani erkek bakış açısının ürünü olarak haber, erkeklerin kamusal eylemlerinin özel sonuçlarını göstermek için kadını gösterge olarak kullanır. Kadınlar politikacı veya bilim insanı olmaktan çok kurbanlar olarak haber değeri taşırlar... Kadın kurban büyük ölçüde erkek çocukların ağlamayıp sadece öldüğü ya da yaralandığı ataerkil ideolojinin ürünüdür.³²

Bu tür haber anlatılarında erkekliğin aşkınlığı ve görünmezliğinin, kadınların görünürlüğü üzerinden kurulması söz konusudur. Toplumda kendilerine biçilen cinsiyet rolleriyle farklı değerler, anlamlar yüklenmiş kadınlık ve erkeklik biçimleri, medyada da farklı, hatta çoğu zaman birbirine zıt şekillerde temsil edilmektedir. Değişen kadınlıklar ve erkekliklere rağmen, kadınların, erkeklerden farklı olarak hep bedensel ve dünyevi olana mahkum edilmesi hakimiyetini sürdüren bir örüntüdür. Easthope'un medyada erkekler ve erkekliğin görünmezliğine ilişkin görüşleri, diğer alanlardaki 'cinsiyetsiz özne' tahayyülü konusunda da yol gösterici niteliktedir:

Birkaç istisna dışında, medya araştırmalarında erkekler ve erkeklik görünmez olmayı başarmıştır: Bu, erkeklerin iktidarı ellerinde tutabilmek için başvurdukları bir hiledir. Erkeklik, kendisini normal ve evrensel göstererek görünmez kalmaya çalışır. Eğer erkeklik kendisini normal olarak gösteriyorsa, otomatikman kadınlığın aykırı ve farklı görünmesine yol açacaktır.³³

---

³² Ten Boom A., Michielsens, M., "Illustrating Human Suffering: Women as Victims on the News", der. Nevena Dakovic, Deniz Derman, Karen Ross, *Gender & Media*, Med-Campus Project/ A126 Publications: Ankara, 1996, 197.

³³ van Zoonen, L., "Medyaya Feminist Yaklaşımlar", der. Süleyman İrvan, *Medya Kültür Siyaset*, Ark Yayınları: Ankara, 1997, 328.

Çeşitli gazetelerde yer alan haberlerde, kadınlarla ilgili ayrıksı konumlandırmaya oldukça sık rastlarız. Mesela “üçü kadın sekiz kişi” ifadesinde olduğu gibi, kazalarda, ölen ya da yaralananlardan kadın olanların belirtilirken erkek olanların belirtilmemesi yaygın olarak başvurulan bir anlatım biçimidir. Pek çok anlatıda olduğu gibi, haber anlatısında da erkek olan cinsiyeti belirtilmeyen, görünmeyendir. Çoğu zaman bunu farketmeksizin haber konusu edilenin erkek olduğunu biliriz. Bu konuda haber yapımcısı ve okurlar arasında adı konmamış bir anlaşma söz konusudur: Her iki taraf da erkek olan cins konusunda açıklama yapmayı gereksiz bulur. “10 polis herkesle dalgasını geçiyor,”³⁴ “Yedi çocuk dört milyar için öldü”³⁵ gibi haber başlıklarında erkek olduğu için belirtmeye gerek görülmeyen cinsiyet, “Kız arkadaşla kutlama ölümle bitti,”³⁶ “Üniversiteli kız 6. kattan ölüme uçtu”³⁷ gibi haber başlıklarında görüleceği gibi özellikle vurgulanır. Bu durum, norm olanın erkeklik olduğunu açık bir şekilde ortaya koyan örneklerden yalnızca biridir. Her zaman ve her yerde bizi kuşatan dildeki temsillerin tarafsız olmadığını görmek, biz de dünyayı o dil aracılığıyla anlamlandırdığımız, o dille kendimizi ve başkalarını düşündüğümüz için çok daha tetikte olmayı gerektirmektedir.

Sanatsal Üretimde Toplumsal Cinsiyet Faktörü

Bilim, siyaset, felsefe gibi alanlara kıyasla sanat alanları daha feminen bir görünüm sunar. Edebiyat, özellikle de roman sanatı pek çok kadının üretimleriyle kendini ifade olanağı bulduğu nadir alanlardan biridir. Sahne sanatları da, pek kolay olmamasına karşın, muhtemelen kültürel olarak bedenselliğine vurgu yapıldığı ve erkeklere nazaran daha zarif bulunduğu için kadınların kabul gördüğü alanlardan biridir. Ancak tarihsel bilgilere bakıldığında üreten özneler olarak kadınların, diğer alanlar gibi sanat alanlarına girmelerinin de çok kolay olmadığı ortadadır. Mesela Emily Brontë, George Eliot gibi roman yazarları eserlerinde erkek adı kullanmışlar, kadın oyuncuların sahnede yer alması oldukça uzun bir zaman almıştır.

---

³⁴ *Radikal*, 6 Mart 2004.

³⁵ *Birgün*, 17 Nisan 2004.

³⁶ *Gözcü*, 23 Ağustos 2002.

³⁷ *Vatan*, 2 Ocak 2003.

Woolf'un Shakespeare kadın olabilir miydi diye düşünürken aklına gelenler, bu konuda açıklayıcı niteliktedir.³⁸ Ona göre, Shakespeare'in kendisi kadar zeki ve yetenekli, tiyatroyu seven Judith adlı bir kız kardeşi olsaydı, bu kadının zekası asla keşfedilemeyecekti. Ağabeyi gibi eğitim göremeyecek, onun kitaplarını okumaya çalıştığında anne veya babası tarafından bölünecek, çorapları tamir etmesi, yemek yapması, vb. istenecek, kitap kağıtla oynamaması tembihlenecekti. Ayrıca, Judith'in, ağabeyi gibi evden kaçıp Londra'ya giderek tiyatrodaki çalışmaya kalkışması, ancak bir trajedi ile sonuçlanabilirdi. Tiyatro müdürü onun bu talebiyle alay edecek, "kanişlerin dans etmesi ve kadınların oyunculuk yapması... hiçbir kadın tiyatro oyuncusu olamaz" şeklinde gevelediği laflarla onu aşağılayacak, oyuncu menajeri ona acıyacak, Judith bu adamdan hamile kalacak ve sonunda intihar edecekti.

Gerard Manley Hopkins, sanatçının başlıca özelliğinin, "bir erkek yeteneği olan, özellikle de erkekleri kadınlardan ayıran ustaca icra (*masterly execution*)" olduğunu ileri sürmüştür.³⁹ Benzer şekilde yaratıcılık ve orijinalliğe yapılan vurguyla da (bunların erkek özellikleri olduğu düşüncesiyle) kadınlar sanattaki belli faaliyet alanlarından dışlanmışlar, uzun süre, en iyi ihtimalle, geleneksel rolleriyle uyumlu bir şekilde, daha çok tekrara dayalı faaliyetleri içeren sanatsal üretim alanlarında varlık gösterebilmişlerdir. Simmel'in de belirttiği gibi sanatta da "*kadın alanları yeniden üretime dayanır. Bunlar tiyatro oyunculuğu ve müzikal performanstan, nakış gibi en karakteristik faaliyetlere dek uzanır. Nakışta, emsalsiz bir beceri ve gayretin izi, tamamen 'verili' bir modelin yeniden üretimine bağlıdır*".⁴⁰

Öte yandan kadınlar, kültürümüzde, sanatın üreten özneleri olmaktan ziyade, üreten erkek özneye ilham veren nesnelere olarak tasarlanmışlardır. Özellikle resim ve şiir sanatında bunun örneklerine çok sık rastlarız. Resimde, kadın, bedeniyle estetik bir nesne olarak varlık gösterirken, onu resmeden erkek sanatçı gizlenmiş, yaratıcı edimiyle bedeninden sıyrılmıştır. Erkek şairin kelimeleriyle kadınları tasvir etmek yoluyla aşkınlık kazanma çabası yine yaygın bir başka modeldir. Sanata dair bu örnekler yine kadınlığın, kadınların zihinsellik ve aşkınlıkla ilişkilendirilen faaliyetlerden dışlanarak, bedensel ve içkin olana mahkum edilmesi sayesinde kurulduğunu doğrular niteliktedir.

³⁸ Woolf, V., *Kendine Ait Bir Oda*, Afa Yayınları: İstanbul, 1992, 55.

³⁹ Gilbert, S. M., Gubar, S., *The Madwoman in the Attic*, Yale University Press: New Haven, London, 1979, 3.

⁴⁰ Simmel, G., "Kadın Kültürü", *Toplumbilim*, sayı 15, Mayıs 2002, 65.

New York Modern Sanatlar Müzesi'nde kadın ressamın eserlerine kolay kolay yer verilmemesi üzerine 1985 yılından itibaren eylemler yapan *Gorilla Girls* adlı grup, "müzenin modern sanatlar bölümlerinde eserleri sergilenen sanatçılardan yalnızca yüzde 5'i kadın iken, tablolarında resmedilen modellerin yüzde 85'i'nin kadın olmasına dikkat çekerek buna karşı eylemler yapmışlardır.⁴¹ Bu kadınlar, New York sokaklarına astıkları afişlerde, "Kadınların metropolitan Müzesi'ne girebilmeleri için illa da çıplak olmaları mı gerekiyor" gibi ifadelerle yer vererek, kadınların sanattaki konumlarının nesne olmaktan öteye gidemediğini deşifre etmişlerdir.

Sonuç

Erkekliğe hemen her alanda imtiyaz tanıyan bir kültür ve toplumun inşa edilmesi, yukarıda değişik alanlardan örneklerin ortaya koyduğu gibi ancak kadınların sistematik olarak dışlanması ile mümkün olabilirdi. Kadınların kamusal mekânlardan mümkün olduğunca dışlanıp kadınlık deneyimlerinin evle sınırlandırılması ve değersiz ilan edilmesi yoluyla, erkek deneyimlerinin egemenliğinin sağlanması için en temel koşul yerine getirilmiştir. Egemen konumda olup tehditle karşılaşmayan böyle bir otoritenin tarihsel olarak kendini pek sorgulamadığı ortadadır. Kendini sorgulamaya gerek duymayan bir erkin belirlediği ve hakim olduğu bir toplumsal dünyanın, pek de ideal bir dünya olamayacağı açıktır. Bugün tarih, din, felsefe, siyaset, hukuk, iletişim gibi pek çok bilgi alanı, tam da bu yüzden, öncelikli olarak bilginin üretiliş biçimi açısından şiddetli eleştirilere maruz kalmıştır. Evrensellik adına üretilen bilginin, en başta insan cinsinin yarısını oluşturan kadınları gözardı ettiğini görmek için bu alanlarda hangi bilginin ne şekilde üretildiğine bakmak yeterlidir.

Toplumsal aktörler olarak kadınlara (ve dolayısıyla erkeklere) verilen en büyük zararlardan biri erkeğin bilgi üzerindeki iktidarı yoluyla gerçekleşmiştir. Çünkü tarihsel ve sosyo-kültürel bilgiden mahrum olmak, tahakküme ve başkalarının çıkarları doğrultusunda yönlendirilmeye açık olmak demektir. İktidarsızlık değilse de önerdiğim, mevcut iktidar ve tahakküm biçimlerinden olabildiğince kaçmak, birlikteliklerin yarış ve rekabete değil, hem kendini hem de karşıdakini/yanındakini çoğaltmaya yönelik olduğu örneklerle çevrili bir hayat sürdürmeye çalışmaktır. Bunun için yapılabileceklerden biri de erkekler ve kadınlar olarak kendimizi ataerkil pratikler, düşünce kalıpları ve değer biçme şekline kurtarmaya çalışmaktır. Sadece kadın erkek ilişkilerinde değil, kadın kadına, erkek erkeğe ilişkilerde de.

⁴¹ Şafak, E., "Gorilla' Kızlar", *Radikal İki*, 8 Aralık 2002.

Kaynakça

- AKAL, C. B.; **Siyasi İktidarın Cinsiyeti**, İmge Yayınları, İstanbul, 1994.
- ALTINAY, A. G.; “Giriş: Milliyetçilik, Toplumsal Cinsiyet ve Feminizm”, der. Ayşe Gül Altınay, **Vatan Millet Kadınlar**, İletişim Yayınları: İstanbul, 2000.
- ANSAL, Ansal, H.; “Yeni Teknolojiler ve Kadın İstihdamı”, **Kadın Araştırmaları Dergisi**, İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi: İstanbul, sayı 4, 1996.
- APPELT, E. M.; “Toplum Sözleşmesi Feminist Bir Bakışla Tasarlanabilir mi?”, **Toplumbilim**, sayı 15, Mayıs 2002.
- BERKTAY, F.; **Tektanrılı Dinler Karşısında Kadın**, Metis Yayınları: İstanbul, 1996.
- DONOVAN, J.; *Feminist Teori*, İletişim Yayınları: İstanbul, 1997.
- DURAKBAŞA, A.; “Klasik Teoriler Feminizmle Karşılaşıyor: Comte’un *Pozitivizmin İlmihali* Kitabı Üzerine Feminist Okuma Denemesi”, **Toplum ve Bilim**, sayı 75, Kış 1997.
- EDUARDS, M.; “September 11 and Male Violence”, **NIKK Magazin**, Nordic Institute for Women’s Studies and Gender Research, no. 3, 2002.
- EHRANREICH, B. & ENGLISH, D.; **Cadılar Büyücüler ve Hemşireler**, Kavram Yayınları: İstanbul, 1992.
- FISKE, J.; **İletişim Çalışmalarına Giriş**, Ark Yayınları: Ankara, 1996.
- GILBERT, Gilbert & Gubar, S.; **The Madwoman in the Attic**, Yale University Press: New Haven, London, 1979.
- KIRTUNÇ, A. L.; **İğnem İpliğim Diktiğim Kimliğim**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını: İzmir, 2000.
- LLOYD, G.; **Erkek Akıl**, Ayrıntı Yayınları: İstanbul, 1996.
- PAPANEEK, H.; “The Ideal Woman and the Ideal Society: Control and Authonomy in the Construction of Identity”, der. Valentine M. Moghadam, **Identity Politics and Women: Cultural Reassertions and Feminisms in International Perspective**, Westview Press: Boulder, San Francisco, Oxford, 1994
- ROSS, K. & DAKOVIC, N. & DERMAN, D.; “Introduction”, **Gender & Media**, ed. Nevena Dakovic, Deniz Derman, Karen Ross, Med-Campus Project/ A126 Publications: Ankara, 1996.

- Seidenberg, R., DeCrow, K.; **Agorafobi Eviyle Evli Kadınlar**, Afa Yayınları: İstanbul, 1989.
  - SIMMEL, G.; “Kadın Kültürü”, **Toplumbilim**, sayı 15, Mayıs 2002.
  - SMITH, R.; “İmgeler ve Eşitlik: Kadınlar ve Ulusal Basın”, der. Süleyman İrvan, **Medya Kültür Siyaset**, Ark Yayınları: Ankara, 1997.
  - STOKES, M.; **Türkiye’de Arabesk Olayı**, İletişim Yayınları: İstanbul, 1998.
  - Şafak, E.; “Gorilla’ Kızlar”, **Radikal İki**, 8 Aralık 2002.
  - TEN BOOM & MICHIELENS; “Illustrating Human Suffering: Women as Victims on the News”, der. Nevena Dakovic, Deniz Derman, Karen Ross, **Gender & Media**, Med-Campus Project/ A126 Publications: Ankara, 1996.
  - VAN ZOONEN, L.; “Medyaya Feminist Yaklaşımlar”, der. Süleyman İrvan, **Medya Kültür Siyaset**, Ark Yayınları: Ankara, 1997.
  - VAN ZOONEN; L.; **Feminist Media Studies**, Sage: London, 1994.
  - WOOLF, V.; **Kendine Ait Bir Oda**, Afa Yayınları: İstanbul, 1992.
- YEĞENOĞLU, M.; “Emperyal Özne ve Feminist Söylem”, **Toplum ve Bilim**, sayı 75, Kış 1997.

Abstract:

In this article, it is aimed to give a general overview of women’s systematic exclusion from certain institutions that endow its subjects with power by means of the knowledge provided by those very institutions. Male sovereignty in science, metaphysics, politics and media is emphasised to have been realised at the expense of women’s confinement in the private, giving ‘scientific’ evidence that prevents their outdoor activities. Another basic factor that helps male privilege in culture and society is the systematic degradation of the qualities attributed to femininity. Since men endeavour to be the transcendental with their mental and spiritual capacities, they need women to be envisaged as the corporeal, terrestrial in opposition to male celestuality.

In art, as a more feminine area compared to science, politics, law, metaphysics or media, the case is not much different. Here, women are still regarded as the means giving the male artist inspiration with their corporeality or they are only allowed to perform in art in some certain ways that resemble women’s socially accustomed roles. In media representations,

women are depicted as the ones unable to take initiative and in turn feel hesitant about what to do without getting the indispensable knowledge of men.

Being deprived of historical and socio-cultural knowledge results in women's manipulation and subordination undermining the idea of a better life both for women and men. As men and women, to enrich ourselves together with the others in relation, in all areas of life, one necessity is to emancipate ourselves from practices, ideas and values that are patriarchal.